

Titiz i džomet

Ono ti je bio titiz i džomet, pa pođu zajedno putovati po svijetu. Od novaca su imali svega pedeset groša, i to u džometu četerest, a u titiza deset groša.

Onda rekne džomet titizu: - Hoćemo li mojih četerest groša prije trošiti? - Titiz mu odgovori: - Pa de, vala! - Putujući tako nekoliko vremena potroše džometovih svih četerest groša. Onda rekne džomet titizu: - Hoćemo li sada tvojijeh deset groša trošiti, dok ispane kakav krsmet? - Na to titiz odgovori: - Kako smo potrošili tvojijeh četerest groša, mojijeh ćemo deset još lakše. Nego ti sebi gledaj krsmeta, a ja ću sebi.

- Idući tako dođu do jednog raskršća i tu se rastanu. Džomet ode na desnu a titiz na lijevu stranu puta. Džomet idući tako putov'o je cijeli dan. Pred večer stigne blizu jedne varoši. Ne šćedne ulaziti u varoš, nego se zamisli i reče:

- Što ću ja u ova doba u varoši, a u kesi ni prebjene pare nemam. - Blizu te varoši bili su nekakvi stari mlinci. On se svrati u jedan od tih mlinova da prenoći. Prije četerest godina ti su mlinci usahnuli. Džomet uniđe unutra. Ne imajući gdje leći, spusti se za mlinske kamenice i tu se skupi. Kad je bio tako oko pola noći, oćuti se pjevanje i svirka. To su bili đavoli. Kad su bili blizu onijeh mlinova, svrate se u onaj isti mlin gdje je džomet bio. Kad su došli u mlin, stanu igrati i pjevati. Kad su se tako naigrali i napjevali, onda najstariji među njima rekne:

- Stanite, dosta je bilo igranja i pjevanja, - de da pripovijedamo štogod od starina. - On počne prvi:

- Prije četerest godina ovuda je rijeka tekla i ovi mlinci mljeli. - Onda rekne najmlađi:

- Da zna svijet da se otisla pećina, pa vodi ustavila vrelo, a to je na čaršiji, i na raskršću. - Na to treći od njihova društva rekne:

- A znadete li vi onoga berbera fukaraša što bude u onoj kahvici blizu raskršća kod džamije? - Da znate u njegovoj kahvi ima sedam kazana dukata. Ti su dukati bili negoka cara. Da zna onaj berber pa da podigne samo jednu ploću, dukati bi se ukazali. Onda se berber ne bi 'nako patio.

- Tako su se oni tude razgovarali do pred zoru. Kad se zora ukazala društvo se otalen izgubi. Čim su oni otalen oćišli, izajde i džomet iz mlina i ode u onu varoš, uniđe u jednu kahvu, pa stane pitati: - Ljudi, što se vi patite 'vako za vodu? - Ljudi mu na to odgovore:

- Evo ima četerest godina kako 'vako deveramo. - Džomet im na to rekne: - Da mi hoćete dati jedno četerest momaka, ja bih vam s Božjom pomoću mog'o naći i prokopati vrelo. - Oni čim to čuju, odu i prijave veziru. Vezir ga dozove sebi i dadne mu sto momaka. Još mu rekne vezir: - Ako pronađeš vrelo, dobro ću te obdariti. - On ode otalen i dođe na ono raskršće. Tude se najpre raskorači i zakopa. Onda zapovjedi onim momcima da kopaju.

Oni počnu kopati: kopaj, kopaj, dok dokopaju do jedne stijene. Momci reknu: - Nema vode, nije fajde kopati! - a džomet poviče: - Ha, tu je voda! - Opet počnu kopati i opkopaju oko stijene.

Kad podignu stijenu a voda pokulja na sve strane. Svjetina se obraduje, iskupi se i počnu i oni kopati. Voda proteče onim istim putem kud je i prije tekla. Čim je prokop'o i naš'o vrelo, zovne ga vezir preda se da ga obdari. Kad je džomet doš'o pred vezira, vezir ga zapita: - Koliko hoćeš da te obdarim i čim hoćeš? - Na to mu džomet odgovori: - Čestiti veziru, ništa ti ja ne tražim drugo, samo ako hoćeš uzmi mi od onoga berbera onu kahvicu. - Vezir zapovjedi da se dozove odmah onaj berber. Kad je berber doš'o upita ga vezir: - Bili li ti prod'o onu tvoju kahvu? - Berber rekne: - Bih za dobre pare! - Vezir uzme džometu kahvu i još ga obdari. Džomet čim izađe iz vezirova konaka uputi se u onu kahvicu. Odmah zastre dobro pendžere, zapali svijeću i počne kopati one dukate. Nije malo kop'o, ukaže se kazan pun dukata. Onda on kopaj, kopaj, te iskopa i ostalih šest kazana. Uzme nekoliko sanduka i izruči u njih one dukate pa ih onda zakuje.

Poslije toga džomet načini kuću i oženi se, pokupuje nekoliko dućana, pa se zatrgovči. Jedno jutro sjedeći u dućanu ugleda jednoga siromaha, sav odrpan i poderan. Čim ga vidi, odmah ga pozna. To je bio titiz, njegov drug. Svrati ga na dućan i ponudi ga da sjedne. Uveče ga povede sa sobom kući da prenoći i tude mu ukaže svoje blago. Titiz se ukočio od čuda gledajući toliko blago, pa ga upita: - Pa Bogu, brate, otkuda ti toliko blago? - Na to mu džomet rekne: - Jesam li ja tebi kaz'o da će biti krsmeta! - i sve mu iskaže kako je u mlinu čuo. Onda titiz rekne džometu: - Džaba ti tvoji dukati, samo me odvedi u onaj isti mlin đe si i ti prenoćio. - Džomet ga odvede u mlin i pokaže mu ono isto mjesto đe je i on ležao kad je u mlinu noćio. Titiz legne tude. Kad je bilo oko po noći začuju se oni isti svirači. Kad su došli u mlin, stadoše opet igrati i pjevati. Kad su se tako naigrali i napjevali, ustade najstariji među njima i rekne: - Dosta je bilo igranja i pjevanja, te da pripovijedamo štogod od starina. - Na to najmlađi rekne:

- A šta bi ti pripovijed'o, kad eno prije smo pripovijedali, pa proteče voda i nadoše se dukati. To mora da je neko čuo kad smo pripovijedali. - Na to de srednji od njihova društva reći:

- Hajdemo najprije obići i vidjeti da nema koga od ljudi. - Onda ustadoše, potražiše i nadoše titiza, pa ga svega istrgaše. Tako titiz svrši svoj titiski život, a džomet osta u poštenju i bogastvu živeći sretno do duboke starosti.

(Bošnjačka narodna priča)